

งานวิจัย/บทความ เผยแพร่ KMblog สสจ.กาฬสินธุ์

1. **ชื่องานวิจัย/บทความ** ถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น : กรณีกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลคุ้มเก่า

2. **ชื่อผู้วิจัย** : สนิท มะลิขจร, อมรพันธ์ แข็งแรง และคณะ

4. **หลักการและเหตุผล** :

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้ดำเนินงานให้มีกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นเมื่อปี พ.ศ. 2549 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้ทั่วถึงและมากขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนได้แสดงบทบาทในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ และส่งเสริมให้บุคลากรด้านสาธารณสุขในพื้นที่ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง ต่อมาปี พ.ศ. 2552 ได้มีการขยายการดำเนินงานให้มีกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลทุกแห่งทั่วประเทศ กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ (Public policy) ที่มุ่งหวังในการตอบสนองความต้องการในด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถ้าท้องถิ่นและชุมชนมีความตระหนัก และมีบทบาทร่วมในการจัดการกับปัญหาสุขภาพของชุมชนมากขึ้น จะส่งผลให้อำเภอเขาวง เป็นชุมชนชุมชนแห่งความสุข มีวัฒนธรรมสุขภาพ และวิถีสุขภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งทำให้ท้องถิ่นและชุมชนจะเป็นศูนย์รวมของการขับเคลื่อนกิจกรรมสุขภาพ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่างๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนได้มากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบล คุ้มเก่า ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่นกับ สปสข. เพื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพขึ้น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ที่ผ่านมากองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ในพื้นที่ยังขาดการถอดบทเรียนในการดำเนินงานในภาพรวม ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถอดบทเรียนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต

5. **วัตถุประสงค์** :

5.1 เพื่อสังเคราะห์ และถอดบทเรียนสถานการณ์ กระบวนการพัฒนา รูปแบบและผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

5.2 เพื่อสรุปข้อเสนอแนะ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ
องค์การบริหารส่วนตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

6. กลุ่มเป้าหมาย : บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น
, บุคลากรสาธารณสุข, หัวหน้าโครงการ, และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

7. เครื่องมือ : รายงานเอกสารผลงาน, แบบสำรวจ/แบบสอบถาม, การสัมภาษณ์เจาะลึก, และสนทนากลุ่ม

8. ขั้นตอนการดำเนินงาน :

8.1 เตรียมทีมวิจัย ประชุมชี้แจง

8.2 ออกแบบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

8.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสาร และบุคลากรกลุ่มเป้าหมายสัมภาษณ์เจาะลึก, และสนทนากลุ่ม

บทเรียน

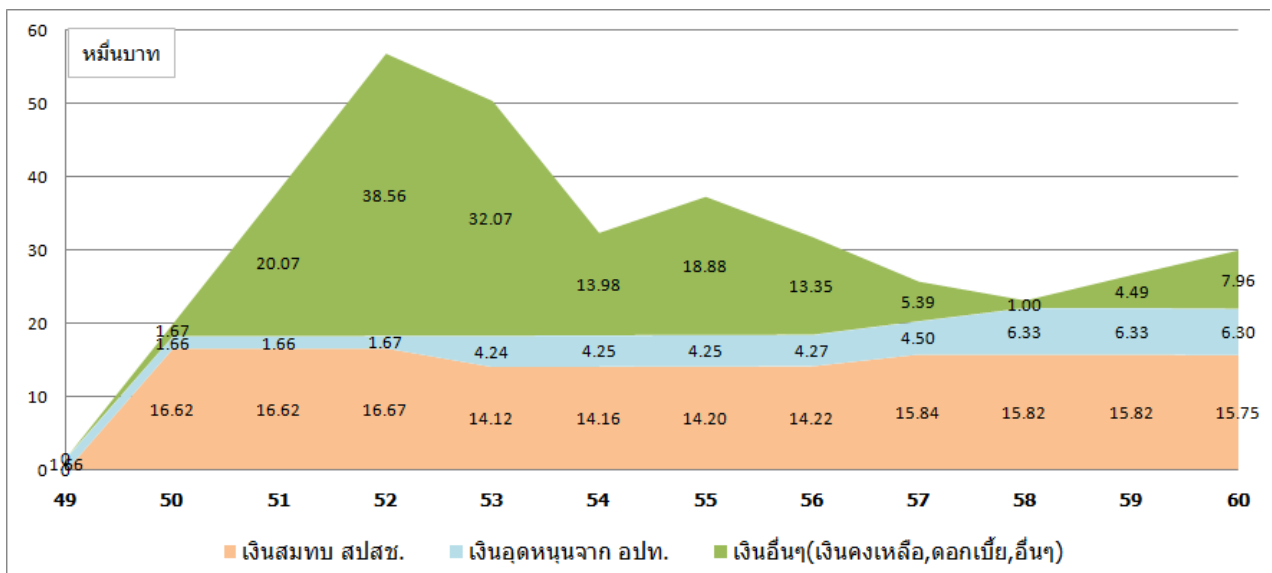
8.4 ประชุมสังเคราะห์ถอดบทเรียน และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกองทุน
หลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

8.5 เขียนรายงานผลการศึกษา

9.ผลการศึกษา

กองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลคุ้มเก่า เป็นกองทุน ขนาดกลาง เริ่มจัดตั้งกองทุน
หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นเมื่อปี 2549 โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนและที่ปรึกษากองทุนรวม 19
คน โดยรับผิดชอบมีประชาชนทั้งสิ้น 4,184 คน ใน 8 หมู่บ้าน

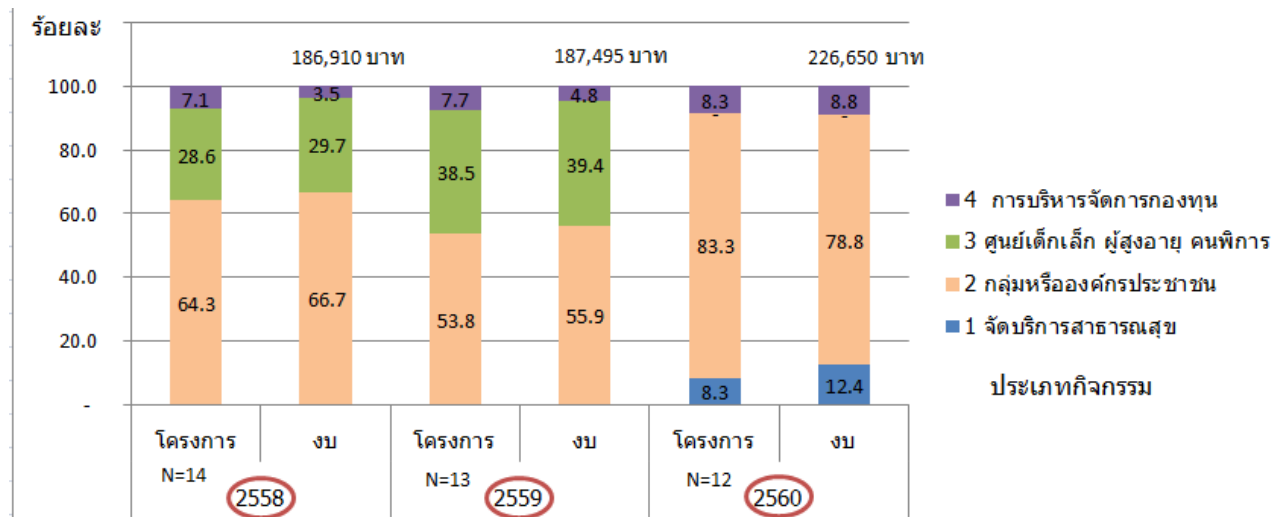
แผนภูมิที่ 1 จำนวนเงินสมทบเข้ากองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น จำแนกตามแหล่งงบประมาณ ปีงบประมาณ
2550-2560

พบว่ากองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลคุ้มเก่าได้รับเงินสมทบจากสำนักงานกองทุน
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.)แนวโน้มคงที่ อยู่ระหว่าง 140,000-160,000 บาท องค์การบริหารส่วนตำบล

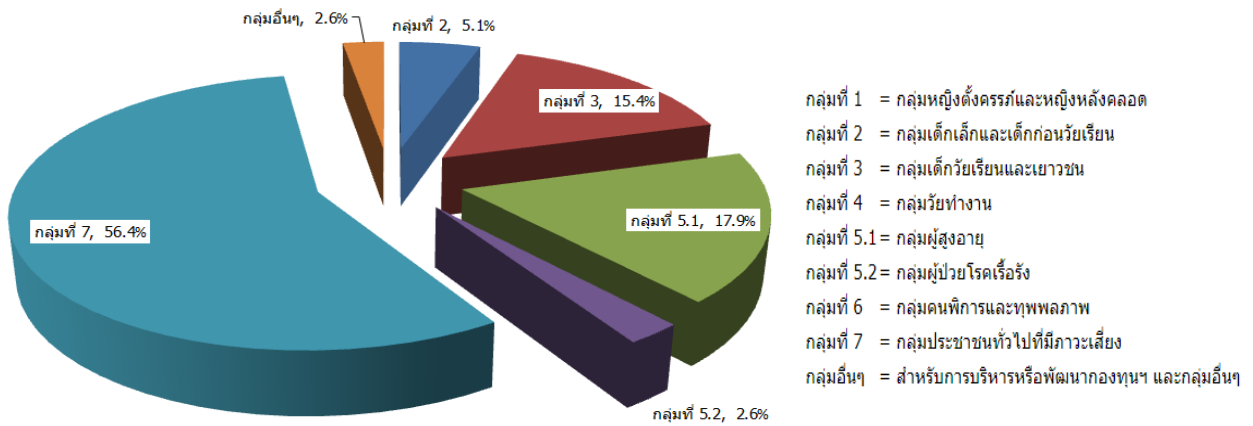
ค้ำเก๋า สมทบเงินเข้ากองทุนหลักประกันสุขภาพ ในปี 50-52, 53-57, และ 58-60 อัตราร้อยละ 10, 30 และ 40 ตามลำดับของเงินที่ได้รับการจัดสรรจาก สปสช. โดยกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค้ำเก๋ามีเงินในการบริหารกองทุนในปี 2552 มากที่สุดเป็นเงิน 568,948 บาท และน้อยที่สุดในปี 2550 เป็นเงิน 199,540 บาท, ปี 2560 มีเงินบริหารกองทุน 300,050 บาท เฉลี่ย 71.7 บาทต่อหัวประชากร

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละการจัดสรรงบประมาณและร้อยละโครงการ จำแนกตามประเภทกิจกรรมสนับสนุน ปีงบประมาณ 2558-2560

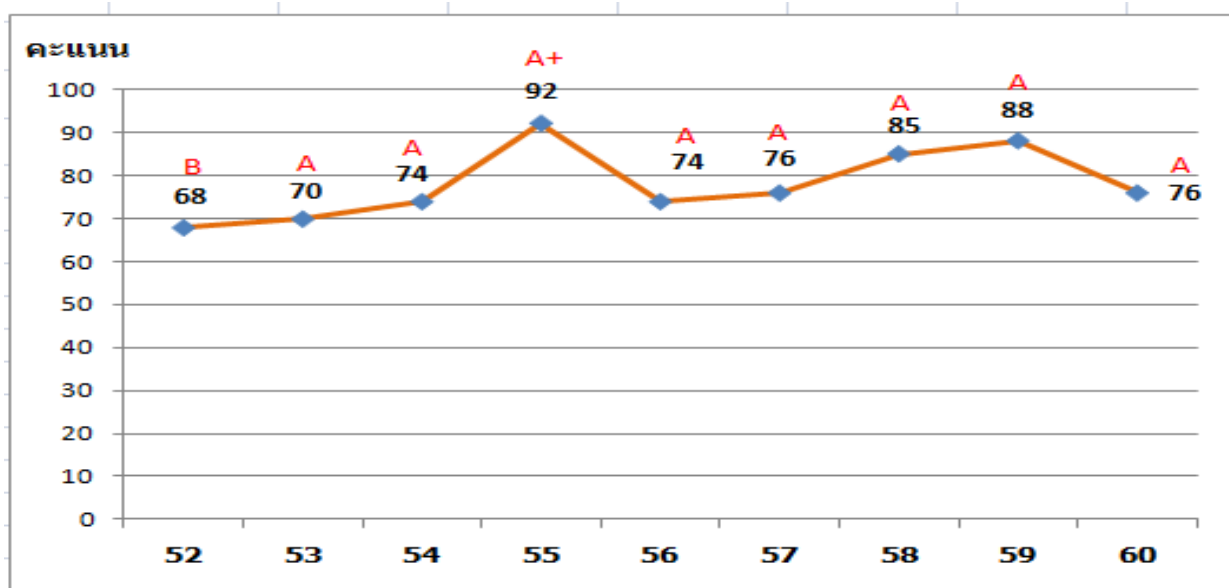
พบว่ากองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค้ำเก๋า สนับสนุนกิจกรรมประเภทที่ 2 การสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่มากที่สุด มีโครงการ ร้อยละ 53.8-83.3 ใช้งบประมาณกองทุนคิดเป็นร้อยละ 55.9-78.8, กิจกรรมประเภทที่ 1 การสนับสนุนการจัดบริการสาธารณสุข ปี 2558 และ 2559 ไม่มีกิจกรรม ส่วน ปี 2560 มีโครงการ ร้อยละ 8.3 ใช้งบประมาณกองทุนคิดเป็นร้อยละ 12 กิจกรรมประเภทที่ 3 การสนับสนุนศูนย์เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการในชุมชน ปี 2558-2559 มีโครงการ ร้อยละ 28.6-38.5 ใช้งบประมาณกองทุนคิดเป็นร้อยละ 29.7-39.4 ส่วนปี 2560 ไม่มีกิจกรรม, กิจกรรมประเภทที่ 4 การบริหารจัดการกองทุนและพัฒนาระบบบริหารจัดการ ใช้งบประมาณกองทุนคิดเป็นร้อยละ 3.5-8.8

แผนภูมิที่ 3 สัดส่วนงบกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2558-2560

พบว่าสัดส่วนงบประมาณ 3 ปีที่ผ่านมาจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีภาวะเสี่ยง , กลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มเด็กวัยเรียน/เยาวชน, กลุ่มเด็กเล็ก/เด็กก่อนวัยเรียน , กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง, และกลุ่มอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 56.4, 17.9, 15.4, 5.1, 2.6 และ 2.6 ตามลำดับ แต่ที่ผ่านมาไม่มีการสนับสนุนกิจกรรมในกลุ่มเป้าหมายกลุ่ม หญิงตั้งครรภ์/หญิงหลังคลอด, กลุ่มวัยทำงาน, และกลุ่มผู้พิการ/ทุพพลภาพ

แผนภูมิที่ 4 คะแนนผลการประเมินศักยภาพกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จำแนกตามปีงบประมาณ 2552-2560

ผลการประเมินศักยภาพกองทุนได้ มีค่าคะแนนในระดับ A (ศักยภาพดี) ได้คะแนนสูงสุดในปี 2555 ได้ 92 คะแนน อยู่ในระดับ A+ (ศักยภาพสูงและสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้) นวัตกรรมด้านสุขภาพในชุมชน เช่น ศูนย์เรียนรู้กองทุนหลักประกันสุขภาพ ระดับอำเภอเขาวง, ชมรมรักคนพิเศกกิจกรรมดูแลเอื้ออาทรผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

บทเรียนสำคัญในการดำเนินงานกองทุนควรมีการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาในพื้นที่โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ยั่งยืนไม่ใช่โครงการสิ้นสุดไม่มี

งบประมาณชุมชนก็ไม่ให้ ความสำคัญ หรือไม่ดำเนินกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ควรส่งเสริม การสำรวจปัญหาสุขภาพเชิงรุกเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำแผนงาน โครงการให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของพื้นที่

10. ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนการพัฒนา พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหาร คณะอนุกรรมการดำเนินงาน แกนนำกลุ่มชมรมต่าง ๆ แกนนำสุขภาพ ผู้นำหมู่บ้าน/ ชุมชน ในประเด็นการจัดทำแผน โครงการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และควรมี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มจำนวนกรรมการบริหาร อนุกรรมการดำเนินงานและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ และการรับรู้บทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนกองทุนให้บรรลุเป้าหมาย และพร้อมทั้งเพิ่มการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ ทั้งการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์และแนวทางการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ การค้นหาปัญหาสุขภาพในพื้นที่ การดำเนินกิจกรรม และการเผยแพร่ผลงานของกองทุน